18. Suðurferðir.

14 blöð qto. Rvík,
14. og 15.mars 1943.

Prentað í Austantórum III,
bls. 144 - 156.

Sudurferdir.

Ferdalög fótgangandi manna á leid til Reykjavíkur og þadan aftur voru mjög tíd, einkum ad vetrarlagi, fyrir jólin og eftir nýárid. Oftast voru 3-4 menn á hópi og fóru þeir ferdir þessar til þess ad vida ad sér ýmsum þeim vorum, er þá og einkum útgendarmenn vanhagadi um, en á þrotum voru eda med öllu þrotnar á verglunum þar eystra, en ela hafdi alþert skip þangad komid sídan á midju sumri, nema þá med þungavöru, svo sem kol, salt og járn er á sumarid leid. Sidasta skipid, sem hafnadi sig á Eyrarbakka, vard ávalt ad vera ferdbúid og lestum þess lok ad fyrir lok ágústmánadar ár hvert, ella lagdist jafnvel margfalt vá-tryggingargjald á skipid sjálfts og vörur þdr, er þad hafdi ad flytja. Hefi ég getid þessa á ödrum stadi (um verglunina á Eyrarbakka og vídar).

Vörur þdr, er þannig voru fluttar á vetrum, eins og ádur segir, voru einkum þessar:

Hampur, lódarlínur, fdri og önglar, svo og kaffi, sykur og tóbak o. fl., s. l. eþil, skófatnadur, hattar og húfur o. s. frv.

Má udrri geta, ad hver einstakur madur gat eigi flutt mikid af vörum þessum, jafnvel þótt baggi hans vægi allt ad sex fjördungum, u. m. k. á heimleidinni. Á sudurleidinni bar hann ad eins nesti sitt, tlífdar-föt, sokkaplögg og vettinga til þess ad skifta um, ef brakuidri voru, en stundum bar hann einnig smjör, ket og skinn til þess ad selja hér sydra, eda þá leigur af ábúdarjörd, ef eigandinn átti hér heima, en sjaldnast voru þdr, leigurnar meiri en 2-3 fjördungar.

Einstaka sinnum bar sendimadurinn allvonan statta af silfurþening-um milli verslana þar og hér. Verdur ad þessu vikid hér sídar.

Þegar eftir ad ég nádi fermingaraldri var ég oft medal sendimanna þessara og olla mí ad minnast á nokkrar ferdir mínar frá þeim tímum og sídar.

Semilega varðe skotta sló á einhverja af þí endurskírningar ástæð, sem ey
hefi skrifað um skotta, en vænst af öllum hefi ég eigandlega gleymzt, þó
á einum laugstaga verið á sínu vísi.

Fyrsta sinn mín til Reykjavíkur var á vóru ungum jómfrúar, skólaveru
Matthíasínum „Lauru mundsdóttur", í fylgd með föður minum, sinn var á Fleshíu
á undir Eyjafjöllum. Hún er þann veldi sínum sí skallgrímsgrís bókum og skáld
eftir Núma. Ekki man ég upp á vísu, hvar vorum gamall ég var þá, sennilega
á 11. eða 12. ári, en sólbruna sterk, hvar vorum á dragandi á ferðalagi, sem
var óðs ætlað á vanda á ólag á ferðinni fyrir mig, svo á við þá, á ég þótti
eigi farið þessa fyrstu för minna út af heimilinu í annan minn stað, sem
hafði staðið í landsins stóð með sín fyrstu hugsjónum og ég skilaði
mjög til á ýmsa og Reykjavík, vænd ég á segja mörkum gamla á dragandi
stöðum og undirbúningi.

Foreldrar mínir voru gódir í bróðkaupsveizlu Eyleifs Einarssonar og
Margrétar Pétursdóttur, en hún bjuggu á Eyjólfsstöðum í Vestur-Landeyjahreppi,
en jörð þessa átti foreldrar mínir, faðir minn var svo-nefndur Eyleifs, en
móðir mín var Einarsína-bróðkaupsveizlu fjórir. Það var því ég þá sagt að
fara í slíkt veizlu hjóna, en dagsins eftir átti faðir minn með Rúnu- og mig
til Reykjavíkur.

Eyleifur Einarsson (bróðir Gunnars á Selfossi) og Margrét Pétursdóttir bjuggu
um margra ára skeið að Búðum í Fáskrúðsfirði.

Nú var svo við, sagan foreldrar minnir vorum farin til bróðkaupsins,
en þangað var 4-5 klst. tíma reið og fjöru því ég vorum eftir
fyrri en einhvern tíma um nóttina, að ég fann reykjarþefinn af
minn og langaði til þess að segja það ég átti, hvernig það varð, að
„fór að reykja", en fór alltaf fann ég hvergi.

Ég viss, að Þórí gamli „brúðaði upp í sig" og gjörði það fyrir að ég finni
citthvað af upptorandi minnsbókar í fórum hans, sem nota mætti

meðstór ok mykjo stað niðan í stjórnu ok reykjo upp á: úndalausum. Hetta vard ok stannij: Ok fann upphitann á tóbakið hjá Pétri, meðan stað niðan í stjórnu ok setkist síðan ú í kastalin til Pétrs at reykja sar í meði ok ein Pétrs maðkan yrði núm var.

Segir svo eij frá reykingum Pétrs — hinum fyrsta, en fór niðan aftur hinum síðasta — fyrri en dó sál. bróðir minn Hemmi sarna að með liggjandi ok steinsofandi í allri mykjunni í kastalinum. Sar kann mig síðan inn í rúm. Lá ej sar stað, sem eftir var dagsins ok langt fram á nóttina með heistar legustu upphóstum ok viðurgangi, noðlum hinum mesta ok óhljóðum, að með var naumast lungað lif. Verri líðan telji ej aldrei átt í efinum en jó, en ej vard á stola allan sjeman langa stund, en verst stóð með, ef stetta yrði til Pétrs, að ej gæti aftur farið með fóðurinum kl. 8 að morgni til Pétrs að reka í eftir kúnni.

Forældrar mínir komu frá veizlugleðinni um miðnætur leytið ok trúlofuðu en aftur í bríu, en Jón sáni hvers vegna hann ej var kallaður. Engin stoð Jón um vaðnum ok fóru óskiljanlegu var, að skattbaggaleyið hafði orðið svona fávíslegum — alveg að óstaðulausu! —

Fadir minn bíð svo eftir jó til hádegis, að ej kæmist, ef að vard ok lagðum við svo af stað með hangin kúnni kl. 1 um daginn.

Yfir Ölvesá fórum við í ferjustaðinum Hofsjóri ok man ej eftir jó, hve Gísli gamli var góður við mig: Hann var að tefja að eggja, hvort ej vildi hafa, ej vildi svo gjarnan o.s.frv. en ej kvað jað aldrei vera.

Aldrei gleymi ej klæðnaði ok útliti jó á ferjustaðnum, einkum við kirkjuferjur, vegna að Dalbæar halta- ok Skjúfuár halta-ám; sat vom báðar nóttum úti að ausandi regninu, sem stað á hafði allan síðari hluta dagsins. Ok samt útlit var vegna haldið alla leið að Torfastöðum ok lengra. Jar var á, en ekki hjálpað ok segir svo ekki af jeð alla ferðina en við komum, kl. að gangi 2 um nóttina, niður að Kaupangsbökkum ok var jar

tjaldad á flöt einni austan vert vid Lilungapoll; er ssad nú leikvöllur hinna mörgu barna, sem ssar hafa dvalid – fátek og veikluð börn – á vegum Odd-Fellows á sunnri hverju um tólfára skeid, foreldrum sínum og adstandendum ad Kostnadarlausu – Alls hefir starfsemi pessir stadid um 25 ára skeid, eda frá 1918. –

Þarna, vid Lilungapoll, held ég, ad ég í fyrsta sinni hafi sofid í tjaldi, og vóradi mig ssá eigi fyrir stór, ad sídar ú definni ætti ssad fyrir mér ad liggja, ad vera ssar ällum stundum medan börnin hafa dvalid ssar.

Eg sofnadi fljótt. Hestarnir voru heftir sunnan vid Lilungapoll, og var kýrin ssar hjá ssein, med brekáni sfir baki og lendum. Vedrid var milt og gott, en himin skýjum hulinn og yrdi úr ssein regn vid og vid eda smáfeldur údvadi undir morgunin, ég vaknadi hress og gladur, sótti hestana og kúna, medan fadir minn tók indur tjaldid og batt ssad saman til ssess ad ég reiddi ssad, sem ádur, fyrir aftan mig.

Ad lidnum midurmorgni lögdum vid af stadi til Reykjavíkur og komum til Reykjavíkur um dagmálabilid, afhentum Tómasi lækni hina randu kú, og tók fadir minn vid andvirdi kýrinnar, en eigi man ég nú hversu mikid ssad var, en ég held ad ssad hafi verid innan vid eitt hundrad krónur. Skildu ssir án ogdir hvor vid annan, fadir minn og læknirinn.

Fadir minn ssurfti ad fara hingad og ssangad um bæinn; en af stór, ad hann vissi, ad ég var ekki vel hraustur frá deginum ádur og streyttur eftir svo langt ferdalag, kom hann mér fyrir í húsi einn upsi í Þinghaltum, og svaf ég ssar mestan hluta dagsins. Hét húsbóndinn Zakarias, fadir Erlendar og Árna vegagjördarmanna, er sídar urdu verkstjórar; var ég svo, nærri 20 árum sídar vid vegavinnu í Kömbum undir verkstjórn Erlendar.

Eg hafdi stór lítid af Reykjavík ad segja í ferd pessari, stór um mid-

affanabilid lagdi fadir minn upp aftur og var ég þá vel útsofinn. Var þá komid hvassvidri af sudanstri, med asarigningu, sem jókst þvi meir, sem á kvöldid leid. Vid kommum ad Lækjarbotnum, til Hallbern gömlu og fengum þar bædi mjólk nega og kaffi gott. Hélt ég þá, ad fadir minn ætladi ad nátta sig þar; ég var af ókunnugur leid þeirri, er vid vorum á og sérstaklega þvi, hversu langt var til næsta gistingarstadar, til þess ad ég gæti verid ánogdur og öruggur um, ad komast í húsastijál undan hrakvidri þvi er nú stód yfir: Beljandi stórvidrisrigning og öskrandi rok; ég vonadi þvi ad mega taka á mig nádir á Lækjarbotnum og fara ekki lengra ad sinni. En fadir minn hafdi vísta annad í huga og hóf ferd sína lengra. Var klukkan þá ordin rúmlega nín og ég vissi engan náttstad udr en á Kolvidarhóli og þangad virtist mér langur vegur, þótt ekki hefdi ég sett þad á mig dagrim ádur.

Þegar vid vorum komnir skamma leid frá Lækjarbotnum, herti ég upp hugann, og spurdi födur minn:

„Hvar eigum vid ad vera í nótt?"

„Hérna uppi í Vötnunum," sagdi hann, „þangad er nú ekki löng leid."

Hvada „Vötn" eru þad?

„Þau heita Fóellurötu, vestur og nordur af Sandskeidinu, en sunnan Lyklafells, skammt hédan."

Ég var nú litlu nær, en spurdi eigi frekar um þetta.

Þegar vid komum upp undir Sandskeidid sá ég tjald eitt lítid sunnan undir heidarbrikinni nedan vid fell nokkurt, er fadir minn sagdi mér ad vori Lyklafell.

Vid nálgudumst tjaldid og heyrdum ýmist ad menn töludu þar saman eda ad madur nokkur vori ad kveda þar rúnur eda visur.

Klukkan var rúmlega hálfellefu. Fadir minn gekk ad tjaldinu og taladi vid menninna. Heyrdi ég, ad annar þeirra sagdi: „Vertu ekkert ad tjalda þúm tjaldi, Páll minn! Vid kommumst hér fjörir hæglega fyrir og

okkur verdur öllum kleyrre vid ad sofa saman en ad vera tveir og tveir sinn í hverju tjaldi."

Heyrdi ég ssá einnig ad fadir minn sagdi: Ég otta ad tjalda minn tjaldi samt og kér í skjóli vid ykkar tjald og láta ssar inn faranguer okkar, beizlu og knakka. Komu ssein ssá bádir út úr tjaldi sínu, menninnir, er fyrir voru og hjálpudu okkur til ad tjalda okkar tjaldi, hefta hestana og láta faranguer okkar inn.

Var annar madurinn ungur, en svo mjór og langur, ad mér virtist tjald hans eigi vera afstórt fyrir hann einan. Hinn madurinn var gamall og svo digur og stuttur, sem dvegur vdri.

Nú settum vid allir inn í tjaldid og sá ég ssá, ad fadir minn ssekkti menninna báda en ég hvorugan ssein.

Eldri madurinn hét Gísti Gístason, en yngri madurinn Gísti Gístason, bádir frá Miðhúsum í Gnúpverja hreppi. Ssein voru óskyldir med öllu, en yngri Gísti var uppeldissonur eldri Gísta og var nefndur Gísti „lönguskáld."

Eigi vissi ég um ssetta vidurnefni hans ssá, en sídar var hann sjómaduri Stokkseyri og orkti ssá m.a. formannavísur um nærri 50 formenn, er ssar voru ssá. Vísur ssessar og allt ssad, en Gísti lönguskáld kvad, var bid mesta leichnad, klámkennt og klúrt.

– Ssegar inn í tjaldid var komid var ssar fjóshiti, sæmilega rúmgott og var nú tekid til nestisins, en Gísti lönguskáld tóth nú til ad kyrja kvædi sín og vísur og sofnadi ég undir ssví, einhverntíma undir morguninn, ssví altaf kvad Gísti og skrafadi um alla heima og geima; sídast hafdi hann vid engan ad tala, nema sjálfan sig, os sofandi var hann ssegar vid lögdum upp í bezta vedri um morguninn. Heim komum vid svo heilu og höldum sídar um daginn, en lítid hafdi ég ledt á ferda lagi ssessu: Ég ungur, og annríkid vid ad ljúka ferdinni sem fyrst, svo mikíd, ad ég hafdi engan tíma til ad átta mig á neinn.

Reykjavík, 14. marz 1943. Jón Talsson

Norska ferðir minar, sem ég hefi farið, hafa leið mína allt austur og norður um vorstaðalög mín til sjóvéra í Dalasýslunni 1882, 1883 og 1884. Hefi ég sagt frá ferðum í öðrum stað, og mun ég ekki að þeim neinu við þá minnka. En svo var það einnig í þessum ferðum mínum sem öðrum, að ég fór stöðugt upp í óbyggðirnar og vil ég minnast á norðurferðirnar.

Fyrstu ferðina af þeim fór ég með Einari Jónssyni frá Hrauni í Öxnadal, sumarið 1873 og segir ekki mikið markvert af þeirri ferð, nema hvað við komum að Hólum. Þar mátti sjá vorið í jörðu, því hvergi sást dálítil lækjarspræna, hvorki hrím né bjarkarlauf; frost var og mikið.

Þegar að Hólum kom, um kl. 7-8 að kvöldi, vissum við, að við áttum að fara yfir Hjaltadalsá og á vaði eigi mjög fjarri bænum. Fórum við nú að leita að vaðinu, en fundum það hvergi. Þótti okkur að fara heim að bænum og spyrja til vegar, héldum við niður með ánni; þar fundum við góða og skjóta braut og heimfylgdum við alla leið niður að Djúpadalsá sunnan undir Vatnsenda. Hvergi var unnt að komast yfir ána og sáum við loks, að brautin, er við höfðum haldið eftir, var eftir kross, sem reistur hafði verið á hæga klungri niður frá. Við sneðum hjá því og er við komum þar á móts við, sem Valadalsbæirnir eru nú, gripum við í tóm um allan, en okkur virtist vera þar í kallinu og mátti að segja, allvel sýnilegt þar vera kjós í klungri. Við skyldum þarna og skoðuðum, en engum vorum við vissir eigi um, hvort þetta væri kjós frá kofunum af Klaufabrekkum gamla, sem sýnilega var byggð mörgum árum 1873 og síðan fyrir löngu, saman Valadalsbæina nú í dag.

Sungum við svo lengra upp eftir ánni, þar til við vorum komnir norður undan Vandhólma; þar virtist okkur árin svo grunn að vaða yfir, að hún hlyti okkur í hæsta lagi í buxnastreng.

Hann hafði verið upp að mitti hér um bil svo nýlega í Reykjavík, komið heim fyrir [illegible] og [illegible] um í tæpa viku í Skagafirði, en þar bjó Jóhann Helgason frá Hraunsbrekku,

en sídar fluttist til Ameníku, med konu sinni Sigríði, dóttur Þórðar Pálssonar silfursmiðs og konu hans, Guðrúnar Magnúsdóttur í Brattsholti.

Drukkum við þar kaffi, en á meðan við bitum eftir því, leið tvíveyis yfir mig, enda var ég yfirlidagjarn á þeim árum og þoldi eigi svo mikinn mismun hita og kulda, sem ég hafði orðið fyrir er við komum upp úr helköldu vatninu í Hólmsá, höfðum hitnað á göngunni og vorum nú sestir inn í heita stofu.

Viðþekktum engan mann í bænum og þarna, hjá Eyjólfi var ekkert rúm fyrir okkur; stakk ég þá upp á því, að fara suður að Bollagörðum til Einars gamla Kjartarsonar og konu hans, Ómu Jóndóttur, foreldra Guðrúnar í Læknisnesi og Sigurðar í Pálsbæ, því þar hafði ég róið vorið áður og vissi, að vel mundi verða lekið á móti okkur.

Meðan við stóðum við hjá Eyjólfi Helgasyni, undum við fót okkar, fórum í þurra sokka og lögðum svo af stað suður í Nesið, en er þangað var komið, var svo framorðið og allir gengnir til náða í bænum, að við tímdum ekki að vekja neinn eða gera vart við okkur.

Tókum við því það ráð, að fara þar inn í heyhlöðuna og láta fyrirberast þar um nóttina. Hlaðan var nærri full af heyi, en efsta lag þess var klakaskán ein og því dreþandi kalt um nóttina.

Um morguninn gerðum við vart við okkur í bænum og fengum þá, sem venta mátti, hinar bestu viðtökur, en jafnfram hardvítugustu ávítur hjónanna fyrir það, að gera ekki vart við okkur köldið áður.

Tdrudumst við þessa mjög og sáum, hversu óskynsamlega við höfðum farið að á ferðalagi þessu, enda gat það haft hinar verstu afleiðingar og jafnvel riðið heilsu okkar að fullu.

Upp frá þessu gekk ferðin vel og segir svo eigi frekar frá henni.

Reykjavík, 14. marz 1943.

[signature]

Jessen vetr var fjöl heim sama vetur og fjöl vetrinn eftir mjög, að við
Jón, Pálmar sál. bróðir minn, Einar sál. Gíslason frá Borgarholti og ég,
fórum til Reykjavíkur og er frá því fyrst skemst að segja, að vetrin
stóð, m.a. í gær minni um vorsmeira í Eyrarbakka, en við vorum vetur-
festir í Kolviðarhóli í fyrri dagur, eftir að hafa verið 10 klukkutíma að
komast frá Lækjarbotnum upp í Kolviðarhól, í fylgd með heim Reykja-
víkurbræðrum og fleira frá Suðurlandsundum, en fróðum brautinn fyrir oftast;
fyrir vorum að minni vetri sitt, en við vetri 60 mílna vegar (ég t.d. 8 þumla).

— " —

Eru hinn sama vetur, nokkru fyrir vertíðarbyrjun fórum við enn fjórir
saman í suðurferð: Pálmar sál. bróðir minn, Jón sál. Jónsson frá
Stardal í Kjósinni (Skarðsdal-) og ég.

Jón Jónsson var fjórum árum yngri en Jón sál. Björnsson í Eyrar-
bakka, en fór fyrir þessa ferð fyrir okkur. Var hann, auk annars, hálfur
fimta fjórðung annars, og ég álíka fyngri, en það var ekki í mjög, heldur
í fjórum klukkum í sjálfum fæðingum, en faðir minn hefði oftast vanur
fyrir hafa verið verið mér hagnaður Einars í vorsmum hans, enn öðrum.

Við fórum yfir Ölfusá í norðan hvassviðri og óstöðugu, milli. Hefði ég
ekki verið við fjórðungsbrúnum við vesturlandið, hefði ég í raun og
í hreinni hendi, en fékk með allt saman niður í ána! Varð fjórðungi
líkindi til að ég bjargaðist og fyrir sérstök fæðingarnir, sem nú urðu við
komum í vöðum, en ég hélt fast um stokkann og hugsaði með, að allt skyldi
ganga yfir allan báða. Vildi fjórðungur vel til að félagar minni stóðu á ár-
bakkanum, til þess hefði ég náttúrlega hendur mínar á sama augnabliki,
og sjálfur fæ fjórðungi snarsaði mikið við að ná í mig og koma fram fyrir
hann fljótt, að ég varð ekki gegnvotur, nema um mittið.

Héldum við svo áfram ferðinni inn á Hraunhjáleigu, til vinar okkar,

Einar

Simonar gamla Einarssonar og konu hans og sona hans.
Var fer tekið á móti allen með kostum og virðingu, mat, kaffi og mjólk
eptir á hé lakið, og fordum úr föðurnum og par fyrst hvað framar í eldhúsi.
Sofnaði ég vel og vard á undan og var vakinn með glaðlegum ávarpi.
Lögdum við síðan á kapelluardyrnar og fórum út yfir hornum, á Löngulág
hlaupi eda vatnsrennu, vestur með Hálsbrúnni og yfir Ólafsstaðaá.
Hafði ég fundið fjóra fyrstu vaði, sem ég fór til sjóðandans hér syðra (1882),
og stytti sjálf leiðina svo mjög, að við urðum undan Reykjarós um hádegið.
Nýdan við dvöldum á Reykjarós vegnadi vedrattan svo, að engin áætlun
var tiltæk, að fljóta fyr sunnan austan, enda létum við fyrirberast par sinn
dagstund en ætlan var og stóðum við ofbeldi úti vel um, fórum á
kirkju, frá sunnudagsmessu var, og mun ég enn, hversu, kæfðum ég var af
fnyk á kapelnu dyrunum á Dómkirkjunni, einkum kassans, en medal
peirra, er þá sungu par kasso vora bræður tveir frá Hóli, Jón og Jórður
Guðmundssynir, sóra og Páls Pálssonar (minnir mig). Við stóðum fyrir á-
leyfi hið nærkvæða aptan á komum, og fór Erlendur Zakaríasson með okkur
á fyrsta stað á komum til þess að sýna okkur leiðir, en hjá honum bjugg-
um við Tálmar sál. bróðir minn.

Við heyrðum, að margir ætluðu vestur á komum og að líklegt væri,
að þeir vildu verða okkur samferða, en við urðum engra þeirra varir
fyrri en upp á Arka á mánudagsmorgni, þar stóð þeir fyrir okkur
að nátta sig, lá Talsins, en sögðu við komum hangað, skyldi þeir á fóðra
með okkur, eitthvað upp á vöðl". Þeir voru með heyi einu, grá að lit,
en engin hross á komum ónýtur en einhverja fjörkálfa, sem þeir voru
á ásjá með og hafði annars hvergi að vera.

Sögðu við komum upp undir Hólm, var sagt á Sádalækjum, það
hvar við skyldum nátta: Við vorum 13 talsins og komum okkur saman
um, að skipta liðinum þannig, að 6 skyldu fara á Ellidalækjum, en

y Jóri sigldi hann á Vilborgarstaði. Par bjó þá maður sá, er Þjóstarr hét, Ásgrímsson, ættaður af Skarðsheiði, bróðir Þorgils, Arnórs Árnasonar „Forneskju" hjá Samsinnaða Þórðar um daustann sumarit. Þjóstarr var einnig bróðir Þórðar Ásgrímssonar, er síðar bjó á Vallagörðum og þá átti heima á Skarðsheiði dæ Þjóð, en fór síðan austur á Skógströnd og varð þar á lífi um fyrir aldamótin.

Með þeim Þjóð, er Hrani sá nýlega á Vilborgarstöðum, voru með bræðrunir og Sigurðar Sigurðsson frá Langholti, er síðar varð búandi á Árnastöðum og alkunnugir Árnesingum. Hún kynnir á Vilborgarstöðum voru tvö fóstrur, að við nefnum þær 3 og ýtarlegar síðar og voru við bræðrunir, Sigurðar („Brii") og Jón Loftsson á öðru leiti. Þeir voru með svo mikil ærsl og gáskafulli, að fólkinu á sumum bæjum og undan sumir hjóns þá smalaði búsins, stökkjandi af hræðslu, en ekki hafði hún meiðt. Engum sið, sem von var, gengur á öðrum búsins fyrir gáskafulli þessi og óþarfan gleðskap. Einkum hlaut Vilborgarstaðafólkið að finna til þess, að fjörið á sumarkvöldin og nóttunum á dag eftir. Síðan voru við einn og sama matborð og hinir skilbræðrunir leyndu. Morgunsins eftir skildu við við Þjóð búðu hann ánægðastan og borguðu honum vel matargreiðan. Átti „Siggi Þór" eigi hvað síst þátt í því.

Hinn sér, er að Elliðakoti fór — svo hjó þá Guðm. Magnús son, faðir Eggerts í Nóni — kunna nú til mörg við aðra menn Stóru-Ár fyrir austan Selfjallsbotna og hafði gráa hestinn með sér. Var nú fólkið til að skipta bæjum eftir samning í Hruna, að hann hefði einnig sína byggð að sér, byggðu sinn fjórðungin frá hverjum öðrum var kominn í samband við Þóru tvo, en við hinum fjóra bæi og fékk hvíldarhaus, með hótfyndi að mælir mundi, er sín félagar höfðu smíðað Guðmundi í Elliðakoti í þessum skyni.

Veðrið var indælt og fjörið góð. Kaffiútlitið var samt eitt af hinum

legt: Þykkur bakki í sudri, sem hækkadi nokkud eftir þvi sem á daginn leid og komst loks uppi háloftin; heidríkja var í vestri og gekk bakkinn í hana og birgdi ad mestu og í nordri fór ad sjást lágur bakki, sem einnig hækkadi eins og hinn sudræni keppinautur hans. Um hádegisbilid grisjadi þó nokkud í gumbur þad, er þeir, hvor um sig vorn ad velta fyrir, en þad sán þó allir og okkur kom saman um þad, ad svo vont vedur vori í vendum og eigi langt undan, ad betra vori ad hrada ferdinni sem mest og standa hvergi vid.

Nú var þad grái Klárinn, sem lafsi fór okkar svo, ad vid gátum eigi farid hradara en hann og þvi var þad, ad valdir vorn hveir menn úr hópnum, þeir, er líklegastir vorn til þess ad vera fótléttastir og skyldi þeir nú losadir vid bakka sína ádur en legt var á Lágaskardsveginn og þeir hlaupa í undan til þess ad ná í ferjuna í Óseyrarnesi ádur en myrkid skylli á. Til þessa vorum vid valdir, Einar Jónsson í Aldarminni og ég.

Vid skildum nú vid Klárinn og hina 11 félaga, hlupum vid fót beinustu leid, án þess þó ad þreyta okkur um of. Þegar vid komum sudur úr Lágaskardi var farid ad húma og sáum vid þá nidur í vestustu bæina í Ölvesinn. Vard okkur þá sundur orda um þad hvada bæir þetta vorn og stógum veds um þad einni krónu, sem Einar vildi borga, en fékk ekki þótt hann tapadi vedmálinn.

Frá Óseyrarnesi hafdi sést til veggja gangandi manna koma utan Eljárnar og stefna austur í Eyri. Ferjumennirnir vorn þvi vakandi og varir um sig, ef til manna þessa sæist vid ferjustadinn, enda var nú myrkrid skollid á. Vid komust austur í Eyrina og kölludum ferjuna sem þá var, án þess vid sejum til, komin út í ána og innan litillar stundar lenk vid vesturlandid og sögdum vid þeim af félögum okkar er á eftir vorn, bádum þá ad bída „ofur litla stund", en þad urdu nú hvorki meira né minna en fullir hveir klukkuhúnar og var þad löng bid, þvi ferjumennirnir urdu a þvi órólegri sem lengur leid.

Loks komu svo félagar okkar med gráa klárinn; var hann skiplagdur og vid allir látnir fara yfir ána í sama bátnum, sem segja mátti ad flyti med líste. Hér var þór hatta mikil á ferdum ef „sá grái" hreifdi sig mikid en hann stód, stukkur af þeim, sem ekki voru undir árum, en þeir voru fjórir og allt fór vel.

Morgunum eftir, þegar birti af degi, var komum óhemju útsynningur, ár flód ritt hid mesta í Ölvesá og brim svo mikid ad bakka flód var med allri Sudurlandsströndinni. Vedurlag þetta stód í 11 daga og komst engum madur yfir Ölvesá í Óseyrarnesi allan þennan tíma. Vid hefdum ordid tepptir utan árinnar og í Ölvesinn, ef vid hefdum ekki tekid til þessa ráds, ad sendu menn á undan austur í Eyri og kalla ferjuna.

Sástt þá, sem oftar, ad gott var ad veita útlitinn athygli, sjá hvada breyting yrdi á vedrinn, en jafnframt ad kunna rád vid þvi, ad lendu ekki í ófdri. Þad voru þeir Tálmar og Einar í Aldarminni, sem best þóttu sjá, hvada vedur vori í vendum, endu voru þeir bádir medal hinna bestu og glaggskyggnustu formanna á Stokkseyri.

— a —

Líkar ferdir sem þessar á landi og þvi líkar einnig á sjó, hafa kennt bedi mér og ödrum ad fara varlega, gæta vel ad öllu, en þó einkum vedráttu-farinn — „útlitinn" — í þvi hefi ég skrifad nokkud um þad, jafnvel þótt ég viti, ad mí tíma kynstódin er „lærdari" en svo, í þessum efnum, sem öllum ödrum, ad hún þykist eigi þurfa þvi líkar fræstu med: Vedurattuganir útvarpsins og Jón nokkur Eyþórsson, eru hemi nægar og hin eina véfrétt er hún leitar til, án þess þó nokkud um þad ad fást, ad þetta reynist eigi ad ims marklausst oft á tídum, heldur og beinlínis skadlegt ad taka þad á nokkuru veg til greina, sízt svo, ad lægdirnar þar, sén látnar mestu um þad ráda, hvort menn hetta lífi sínu í tvísýnu hvort, heldur er á sjó eda á landi; hitt er annad, þótt menn hafi einhverja trú á þvi, ad mí eda þá sé þad

heppilegt, ad taka saman Helkk undan rigningar, en þó befirþetta einnig verid ad óþöfu og aft í ótíma: Þótt vedurfregnirnar hafi sagt ad regn væri og hvorvofandi eda þegar í skollid, hefir engin rigning ordid, heldur hefir þurkurinn haldist og ankist ad mun. Til þessa eru mörg ótrekjandi dæmi.

Til þess, ad finna þessum ordum mínum nokkurn stad, vil ég segja frá vedurspá einni, er útvarpid flutti dag eftir dag, kvöld eftir kvöld og sérhverju sinni, sem vedurfregnir voru sagdar.

Þad var hardindakafli um midjan vetur, frosti nokkurt, einkum í nóttum og hafdi svo stadid um nokkra daga skeid eda nokkud á ádra vilsu. Útvarpid sagdi, ad nú væri ad bregda til sunnanáttar og rigningar ad ventu, þegar í nótt. Daginn eftir var vedrid alladeina sem ádur, frostid þó ávalt meira. Þetta var endurtekid svo aft, ad menn fóru ad veita þvi sérstaklega athygli. Þá var þad eitt sinn, ad ég hitti Tróf bródur minn ad máli, en hann hefi ég vitad alla manna eftirtektasamastan og glöggan á vedur, og segi vid hann:

„Þau atla ad fara ad verda nokkud dejúg, hardindin þau arna og lítid útlit fyrir ad þeim linni í bród."

Segir Trófur þá, allkýmilega: „Þetta er útvarpsblákan, sem okkur hefir verid bodud nú um nokkurt skeid."

Mér þótti þetta nýyrdi hans bædi smellid og velvidrigandi; hefi ég þvi oft minnst þess í huga mínum, er útvarpsvedurfregnir hafa verid sagdar og þótt þær regnast þessu ríbar á mörgum ódrum sáidum. —

Segi ég svo eigi frekar af sudurferdum mínum eda annara, ad svo komnu og læt vid þetta sitja, a. m. k. í bili.

Reykjavík, 15. marz 1943.

[signature]